

«8D05203-Гидрология» мамандықты бойынша философия докторы (PhD) дәрежесіне іздену үшін ұсынылған Курманова Меруерт Серікқызының «Атмосфералық жауын-шашынның химиялық құрамының көл суларының минерализациясындағы ролі (Қазақстанның мониторингтік көздері негізінде)» тақырыбындағы диссертациялық жұмысына ресми рецензенттің

СЫН-ШҚІРІ

Р/н №	Критерийлер	Критерийлер сәйкестігі	Ресми рецензенттің ұстанымы
1.	Диссертация тақырыбының (бекіту күніне) ғылымның даму бағыттарына және/немесе мемлекеттік бағдарламаларға сәйкес болуы	1.1 Ғылымның даму бағыттарына және/немесе мемлекеттік бағдарламаларға сәйкестігі: 1) Диссертация мемлекет бюджетінен қаржыландырылатын жобаның немесе нысаналы бағдарламаның аясында орындалған (жобаның немесе бағдарламаның атауы мен нөмірі); 2) Диссертация басқа мемлекеттік бағдарлама аясында орындалған (бағдарламаның атауы) 3) Диссертация Қазақстан Республикасының Үкіметі жанындағы Жоғары ғылыми-техникалық комиссия бекіткен ғылым дамуының басым бағытына сәйкес (бағыттың көрсетуі)	Қазақстан Республикасы Президентінің Жарлығымен бекітілген Мемлекет басшысының 2012 жылғы 14 желтоқсандағы «Қазақстан-2050» Стратегиясы: қалыптасқан мемлекеттің жаңа саяси бағыты» Қазақстан халқына Жолдауын іске асыру жөніндегі жалпыұлттық іс-шаралар жоспары. Қазақстан Республикасының 2012 жылғы 18 желтоқсандағы №449 Қазақстан Республикасы Президентінің 2014 жылғы 4 сәуірдегі №786 Жарлығымен бекітілген «Қазақстан Республикасының су ресурстарын басқарудың мемлекеттік бағдарламасы»
2.	Ғылымға маңыздылығы	Жұмыс ғылымға елеулі үлесін қосады/қоспайды, ел оның маңыздылығы ашылған/ашылмаған.	Жұмыс ғылымға елеулі үлесін қосады өне оның маңыздылығын ашылған. Диссертациялық жұмыс қазіргі жағдайда ерекше өзектілікке ие, себебі Қазақстанда атмосфералық жауын-шашынның беткей суларына тигізетін үлесі зор және құаныштылықпен, судың тапшылықпен күресуге көмек береді
3.	Өзі жазу принципі	Өзі жазу деңгейі: 1) жоғары; 2) орташа; 3) төмен; 4) өзі жазбаған	Өзі жазу деңгейі: жоғары. Диссертациялық жұмысты орындау барысында ізденуші есептеу жұмыстарын статистикалық тұрыдан өңдеп, зерттеудің теориялық және заманауи тәсілдерін қолданды.
4.	Ішкі бірлік принципі	4.1 Диссертация өзектілігінің негіздемесі: 1) негізделген; 2) жарқтылай негізделген; 3) негізделмеген.	Диссертация өзектілігі негізделген. Ізденуші ұсынған диссертациялық жұмысы ғылыми және практикалық тұрғыдан маңызды бар. Бұл жұмыс көл суының физико-химиялық құрамының кейбір ерекшеліктерін және оларды ел экономикасының әртүрлі салаларында

	4.2 Диссертация мазмұнын диссертация тақырыбын айқындайды 1) айқындайды; 2) жартылай айқындайды; 3) айқындамайды	одан әрі тиімді пайдалану мақсатында ластану сипатын көрсетуге мүмкіндік береді. Диссертация мазмұнын диссертация тақырыбын айқындайды. Диссертация мәтімінде келтірілген мәліметтер, есептеулер, талдаулар, қорытындылар диссертацияның тақырыбын толық ашады және тақырыбына сай келеді.
	4.3. Мақсаты мен міндеттері диссертация тақырыбына сәйкес келеді: 1) сәйкес келеді; 2) жартылай сәйкес келеді; 3) сәйкес келмейді	Диссертация жұмысының мақсаты мен міндеттері диссертация тақырыбына сәйкес келеді. Ұсынылған диссертациялық жұмыстың міндеттері мақсатына сай ретімен орындалған.
	4.4. Диссертацияның барлық бөлімдері мен құрылысы логикалық байланысқан: 1) толық байланысқан; 2) жартылай байланысқан; 3) байланыс жоқ	Диссертацияның барлық бөлімдері мен құрылысы логикалық толық байланысқан. Диссертация кіріспеде, 5 бөлімнен, қорытындыдан, пайдалынған әдебиеттер тізімі мен қосымшадан тұрады және олар бір-бірінің логикалық жалғасы болып келеді. Диссертациялық жұмыс бөлімдері жүйегі түрде бөлімшелерге бөлінген және мәтіндері сәйкес келеді.
	4.5 Автор ұсынған жаңа шешімдер (категоритар, әдістер) дәлелденіп, бұрыннан белгілі шешімдермен салыстырылып бағаланған: бағаланған: 1) сыни талдау бар; 2) талдау жартылай жүргізілген; 3) талдау өз пікірін емес, басқа авторлардың сілтемелеріне негізделген	Автор ұсынған жаңа шешімдер (категоритар, әдістер) дәлелденіп, бұрыннан белгілі шешімдермен салыстырылып бағаланған сыни талдау бар. Ізденуші С. П. Китаев және заманауи модельдеу әдістерін пайдаланып атмосфералық жауын-шашынның көл суларына тигізетін үлесін анықтаған.
5. Ғылыми жанашылдық принципі	5.1 Ғылыми нәтижелер мен қағидағтар жаңа болып табыла ма? 1) толығымен жаңа; 2) жартылай жаңа (25-75% жаңа болып табылады); 3) жаңа емес (25% кем жаңа болып табылады)	Ғылыми нәтижелер мен қағидағтар жаңа болып табылады. Диссертациялық жұмыста Канадалық жер жүйесінің болжау моделі (CapESM5) негізінде Қазақстан территориясына атмосфералық жауын-шашынның 2050-2074 жж. жауын-шашын мөлшерінің 2025-2049 жж. кезеңімен салыстырылғанда өзгерістері әрбір айға анықталды. Сонымен қатар, Қазақстан территориясы бойынша реанализ және спутниктік мәліметтер негізінде бұлану мөлшері анықталды.

	<p>5.2. Диссертацияның қорытындылары жана болып табыла ма?</p> <p>1) толығымен жана; 2) жартылай жана (25-75% жана болып табылады); 3) жаңа емес (25% кем жана болып табылады)</p> <p>5.3. Техникалық, технологиялық, экономикалық немесе басқару шешімдері жана және негізделген бе?</p> <p>1) толығымен жана; 2) жартылай жана (25-75% жана болып табылады); 3) жаңа емес (25% кем жана болып табылады)</p>	<p>Диссертациялық жұмыстың қорытындылары сонғы жылдардағы деректерді ескере отырып орындаған. Сондықтан оларды толығымен жана деуге болады.</p> <p>Техникалық, технологиялық, экономикалық немесе басқару шешімдері жана және негізделген.</p>
<p>6. Негізгі қорытындыларды негізділігі</p>	<p>Барлық қорытындылар ғылыми тұрғыдан қарағанда ауқымды дәлелдемелерде негізделген/негізделмеген (qualitative research және өнертану және гуманитарлық бағыттары бойынша)</p>	<p>Зерттеулер нәтижесінде алынған ғылыми деректер, қорытындылар және ұсыныстырдың ғылыми негізделу дәрежесі жоғары, ғылыми тұрғыда құндылығы бар деуге болады.</p>
<p>7. Қорытуға шығарылған негізгі кандидаттар</p>	<p>Әр кандидат бойынша келесі сұрақтарға жауап беру қажет:</p> <p>7.1. Кандидат дәлелденді ме?</p> <p>1) дәлелденді; 2) шамамен дәлелденді; 3) шамамен дәлелденбеді; 4) дәлелденбеді</p> <p>7.2. Тривиялды ма?</p> <p>1) ия; 2) жоқ</p> <p>7.3. Жаңа ма?</p> <p>1) ия; 2) жоқ</p> <p>7.4. Қолдану деңгейі:</p> <p>1) тар; 2) орташа; 3) кең</p> <p>7.5. Мақалада дәлелденген бе?</p> <p>1) ия;</p>	<p>Ізденуші диссертациялық жұмыс бойынша 3 тұлжырым ұсынған және олар күрделі есептеулер, талдаулар мен картографиялық әдістер арқылы жасалған, сол себепті келесідей жауап берілді:</p> <p>7.1. Кандидат дәлелденді ме? - дәлелденді</p> <p>7.2. Тривиялды ма? - жоқ</p> <p>7.3. Жаңа ма? - ия</p> <p>7.4. Қолдану деңгейі: - кең</p> <p>7.5. Мақалада дәлелденген бе? - ия</p>

8.	Дәйектілік принципі Дереккөздер мен ұсынылған ақпараттың дәйектілігі	2) жоқ 8.1 Әдістеменің таңдауы – негізделген немесе әдіснама нақты жазылған 1) ия; 2) жоқ 8.2 Диссертация жұмысының нәтижелері компьютерлік технологияларды қолдану арқылы ғылыми зерттеулердің қазіргі заманғы әдістері мен деректерді өңдеу және интерпретациялау әдістерінің пайдалана отырып алынған: 1) ия; 2) жоқ 8.2 Теориялық қорытындылар, модельдер, анықталған өзара байланыстар және заңдылықтар эксперименттік зерттеулермен дәлелденген және расталған (педагогикалық ғылымдар бойынша дәріс бағыттары үшін нәтижелер педагогикалық эксперимент негізінде дәлелденді): 1) ия; 2) жоқ 8.4 Манызды мәлімдемелер нақты және сенімді ғылыми әдебиеттерге сілтемелермен расталған / ішінара расталған / расталмаған 8.5 Пайдаланылған әдебиеттер тізімі әдеби шолуға жеткілікті/жеткіліксіз	Ия, әдістеменің таңдауы – негізделген, әдіснама нақты жазылған.
9	Практикалық күндылік принципі	9.1 Диссертацияның теориялық маңызы бар: 1) ия; 2) жоқ 9.2 Диссертацияның практикалық маңызы бар және алынған нәтижелерді практикада қолдану мүмкіндігі жоғары: 8.5 Пайдаланылған әдебиеттер тізімі әдеби шолуға жеткілікті. Диссертациялық жұмыс 185 пайдаланылған әдебиеттер тізімін құрайды. Әдебиеттер тізімінде классикалық оқулықтар мен заманауи мақалалар бар. Диссертацияның теориялық маңызы ия, бар.	Диссертацияның практикалық маңызы бар және алынған нәтижелерді практикада қолдану мүмкіндігі ия, жоғары.

	<p>1) ия; 2) жок</p> <p>9.3 Практикалык үйыныстар жана болып табылды? 1) толыгымен жана; 2) жартылай жана (25-75% жана болып табылды); 3) жана эмес (25% кем жана болып табылды)</p>	<p>Бул жұмыс көл суынын физико-химиялык құрамынын кейбір ерекшеліктерін және оларды ел экономикасының әртүрлі салаларында одан әрі тиімді пайдалану мақсатында дастану сипатын көрсетуге мүмкіндік береді.</p> <p>Практикалык үйыныстар толыгымен жана болып табылды. Зерттеу нәтижесіндегі сызбанұсқалар, карталар және зерттеу нәтижелерінің мәндері жана болып табылды.</p>
<p>10. Жазу және ресімдеу сапасы</p>	<p>Академиялық жазу сапасы: 1) жоғары; 2) орташа; 3) орташадан төмен; 4) төмен.</p>	<p>Академиялық жазу сапасы жоғары, ғылыми тілде жазылған.</p>

Ресми рецензенттің пікір шешімі: **Құрманова Меруерт Серікқызына «8D05203-Гидрология» мамандығы бойынша философия докторы (PhD) дәрежесін беруді ұсынамын.**

Ресми рецензент:
Халықаралық Аралды құтқару Қорының
Қазақстан Республикасындағы Атқарушы Дирекциясы,
сү ресурстары департаментінің башысы,
география ғылымдарының кандидаты,

Марат Тұрсынбекұлы Нарбаев

А. Умаров

Нарбаев Марат Тұрсынбекұлының қолын растаймын